

Euroopa majandus saab taastumiseks enneolematu rahasüsti

■ Euroopa Komisjoni Eesti esinduse asejuht ja majandusnõunik Katrin Höövelson valgustab, mida võidab äsja avalikustatud Euroopa majanduse taastumise fondist Eesti ja kuidas see Ida-Virumaale kasuks tuleb.

Euroopa Komisjon tegi kolmapäeval ettepaneku moodustada koroonakriisist pihta saanud majanduse taaskäivitamiseks 750 miljardi euro suurune fond, milleks Euroopa Liit ühiselt laenu võtab. Fondist 500 miljardit antakse enim abi vajavatele riikidele tagastamatu toetusena ja 250 miljardit laenuvana. Aga see ei ole veel kõik...

Kui lisada sellel nädalal välja käidud 750 miljardi euro suurusele majanduse taastamise kavale ja järgmise seitsme aasta ELi eelarve ettepanekule [1,1 triljonit eurot – toim.] juurde ka viimase kahe kuu jooksul juba otsustatud kriisimeetmed, siis Euroopa Liit toetab majanduse taaskäivitamist kokku 2,4 triljoni euroga, mis on enneolematu toetus Euroopa Liidu majandusele.

Majanduse taaskäivitamise rahastut saavad kasutada kõik ELi liikmesriigid, kuid suurem toetus on mõeldud nendele, kes on kriisis kõige rohkem kannatanud ning kelle vastupidavust on vaja enim tugevada. See aitab vältida riikide vahel majanduslike erinevuste suurenemist, mis ei ole kasulik kellelegi.

Esimeste uudiste põhjal on jäänud mulje, et lõviosa taastumise fondi toetustest läheb Lõuna-Euroopasse, aga ka Eesti on võitjate poolel. Näiteks tuleb raha juurde õiglase ülemineku fondi, mis on oluline Ida-Virumaale.

Eestile on majanduse taaskäivitamise pakett kindlasti väga kasulik ning sealt saadavad toetused ületavad mitu korda Eesti ELi eelarvesse makstavaid summasid. Eesti saab järgnevat aastat jooksul arvutada ligikaudu 3,3 miljardi lisaeuroga, millest umbes 1,85 miljardit eurot antakse eri toetuste näol ning ligemale 1,44 miljardi euro ulatuses on Eestil võimalus võtta soodustingimustel laenu.

See kõik on nn uus raha, mis tuleb lisaks juba olemasolevatele ELi toetusfondidele, mida Eesti saab jätkuvalt kasutada. Ida-Virumaa jaoks on kindlasti eriti hea uudis õiglase ülemineku fondi mahu suurendamine: sellega Ida-Virumaale antav toetus rohkem kui neljakordistub, kui võrrelda varasema ettepanekuga.

Kuna iga riik teab oma vajadusi ise kõige paremini, siis majanduse taaskäivitamise fondist toetuse saamiseks pa-

Katrin Höövelson ütleb, et edasine on nüüd Eesti enda kättes, kasutamaks parimal viisil ära Euroopa Liidu välja pakutud võimalused. "Ida-Virumaa jaoks on kindlasti eriti hea uudis õiglase ülemineku fondi mahu suurendamine: sellega Ida-Virumaale antav toetus rohkem kui neljakordistub, kui võrrelda varasema ettepanekuga."

ERAKOJU

kub riik ise välja oma majanduse taastamise kava. Seal nähakse ette vajalikud reformid ja investeringud nendes valdkondades, mis ühelt poolt aitavad majandusel kriisist välja tulla ning teisalt toetavad ka pikaajalisi konkurentsivõime tõstmise eesmärgi.

Kuna iga riigi olukord on erinev, siis lähtutakse paljuski ka Euroopa poolaasta majandusanalüüsi käigus tuvastatud riigipõhistest prioriteetidest. Eesti puhul on prioriteetsete teemade hulgas näiteks investeringud keskkonnasõbralikku energiatootmisesse ja innovatsiooni, aga ka sotsiaalse turvavõrgu tugevdamine inimestele, kes on töö kaotanud või muul põhjusel tööturult eemale jäänud. Seega edasine on nüüd Eesti enda kättes, et ELi välja pakutud võimalused parimal viisil Eesti heaks ära kasutada.

On selge, et fondi toetusraha ei hakata külvama suvaliselt kõikidesse majandusharudest ja valdkondadesse. Millised on Euroopa Komisjoni ettekirjutused selle kohta? Kas näiteks turismi, mis on koroonakriisist kõvasti pihta saanud, tohib toetada?

Majanduse taaskäivitamise

Euroopa Komisjoni seisukoht on, et kõik vajavad taastumiseks abi, aga mõned vajavad seda rohkem kui teised. Kas näete, et empaatiavõime rohkem kannatanute suhtes on piisavalt tugev ja Euroopa Liidu solidaarsus ei murene?

COVID-19 epideemia on puudutanud kõiki riike ja kõikide riikide majandused on seetõttu kannatada saanud. Samas ei ole kõikidel riikidel ühesuguseid võimalusi oma majandust selles kriisis toetada. Paratamatult saavad suuremat majandusabi oma ettevõtetele ja inimestele lubada rikkamad riigid, samas kui suuremat abi vajavad just need riigid ja piirkonnad, mille majandus on selles kriisis kõige rohkem pihta saanud.

Seetõttu pakub ELi kriisipakett abi ja rahalist tuge kõikidele ELi riikidele, arvestades riigi üldist rikkust, tööpuuduse taset ja muid majandusnäitajaid. Euroopa riikide majandused on väga tihedalt omavahel seotud ja kui ühel riigil peaks ilmema majanduslikult väga halvasti, siis see mõjutab kohe ka teisi riike. Seepärast on rohkem pihta saanud riikide aitamine, majanduslike lõhede vähendamine ja ühtviisi tugev Euroopa meie kõigi huvides.

Enne Euroopa Komisjoni ettepaneku avalikustamist võis Eesti elanikele jääda mulje, et COVID-19 kriisiga võitleb ainult Eesti valitsus. Milline on olnud seni suurim abi Euroopa Liidult?

Tegelikult on Euroopa Liit reageerinud COVID-19 kriisile erakordselt jõuliste meetmetega ning seda on tehtud väga kiiresti. Kohe pärast kriisi puhkemist ja majandustegevuse osalist seiskumist oli selge, et riigid vajavad kiiresti lisaraha selleks, et säilitada inimestele sissetulekut ja töökohad ning tagada ettevõtetele piisav likviidsus kriisi üle elamiseks.

Selleks muutis Euroopa Komisjon juba märtsis paindlikumaks riigiabi reeglid, mis võimaldavad kriisi tingimustes anda ettevõtetele kiiret abi kas laenude, toetuste või riigigarantide näol, mida tavaliselt ei saaks teha.

Samuti said riigid võimaluse erandkorras senisest oluliselt paindlikumalt kasutada ELi tõukevahendite raha, tänu millele oli võimalik suunata juba olemasolevat raha kiiresti nii ettevõtete kui inimeste toetamiseks.

Vähe tähtis ei ole ka ELi eelarveeeglite ajutine peatamine, mis lubab riigil teha kriisi tingimustes suuremaid kulutusi ja minna eelarvega miinusesse, mis tavaliselt oleks eelarveeeglite rikkumine. Seega aitab Euroopa Liit riike kohe kriisi alguses nii lisaraha kui mitmete tava-

Mida on teinud Euroopa Liit koroonakriisi leevendamiseks?

Lisaks majanduse taastumiskava ettevalmistamisele on Euroopa Liit astunud COVID-19 vastu mitmeid samme.

* Leviku aeglustamine

Välispiiride ja Schengeni piiri sulgemisega mittehädavajalikeks reisideks on EL aidanud piirata viiruse levikut.

* Seadmetega varustamine

EL on loonud rohelised koridorid piiriüleste tarnete tagamiseks, eraldanud meditsiiniseadmete varusid ning kutsunud liikmesriike osalema näomaskide ja respiraatorite ühistellimuses.

* Teadusuuringute kiirendamine

ELi rahastamisega toetatakse 140 uurimismeeskonda COVID-19 paremaks tundmaõppimiseks ja vaktsiini leidmiseks.

* Kodanike kodumaale tagasitoomine

ELi elanikkonnakaitse mehhanism on aidanud tuhandet üle maailma lõksu jäänud eurooplastel koju tagasi pöörduda.

* Euroopa solidaarsus

Parlament toetas uusi reegleid, mis võimaldavad ELi solidaarsusfondil tervishoiu hädaolukordi katta. Sel aastal eraldatakse liikmesriikidele kuni 800 miljoni eurot.

* Töökohtade kaitsmine

Ettevõtlusprobleemide korral töökohtade säilitamise tagamiseks pakub Euroopa Komisjon välja uued meetmed subsideeritud osaaajatöö võimaldamiseks.

* Interneti kaitsmine

Ajal, mil miljonid töötavad kodus, on kiire internet eluliselt tähtis. Veebi ülekoormuse vältimiseks on EL palunud Netflixil, Facebookil ja YouTube'il voogedastuse kvaliteeti vähendada, et kõik saaksid interneti kasutada kas siis tööks või vaba aja veetmiseks.

* Keskkonna ja lennuliinide kaitsmine

Euroopa Parlament on toetanud uusi reegleid tühi lennureiside lõpetamiseks ning lennuliinide abistamiseks kohanemisel lennureiside nõudluse langusega.

Allikas: Euroopa Parlamendi büroo Eestis

päraste reeglite olulise lõdven- damisega.

Laialt on teada Eesti töötukassa palgatoetuste abinõu, millega hüvitatakse raskustes sattunud ettevõtete töötajatele suurem osa töötasust. Vähem on teada, et Euroopa Komisjon on välja töötanud tööhõive toetamise erakorralise rahastu, millega antakse laene liikmesriikidele, et vähendada koondamisi ja tagada töötajatele sissetulek mitmete palgatoetuse skeemide abil. Töötukassa reservid ei ole lõputud, seega võib eeldada, et Eesti saab sellest samuti kasu?

Ehkki Eestis kasutatakse töötukassa palgatoetust esimest korda, on säärased skeemid teistes Euroopa riikides laialt levinud. Palgatoetus on kõige kiirem ja efektiivsem võimalus kriisi ajal säilitada inimestele töökohta ja sissetulekut ning säästa ettevõtteid kulukatest koondamistest. Ees-

märk on palgatoetuse kaasabil hoida majandus käigus nii kaua, kuni viiruse levik taandub ning ettevõtetel saavad taastada oma tavapärase töö. Nii on ka majanduse taastumine pärast kriisi kiirem ja valutum.

Just sellel põhjusel, et riikidel üksi on keeruline palgatoetust oma reservide arvelt pikka aega maksta, loodi ELi tööhõive toetamise erakorraline rahastu (TERA), mis ongi mõeldud palgatoetuse rahastamiseks.

ELi loodud rahastu on ka Eesti jaoks hea võimalus, mis aitaks palgatoetust vajaduse korral pikendada või selle saajate ringi laiendada. Mõistagi on kõik palgatoetuse detailid – kellele, mis mahu ja kui pikalt seda makstakse – iga riigi enda otsustada, lähtudes inimeste ja ettevõtete vajadustest.

SIRLE SOMMER-KALDA